

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*
A MODEL FOR DEVELOPING CREATIVE LEADERSHIP IN SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KALASIN

ประพันธ์ศักดิ์ ภูศรีฐาน¹

Prapansak Poosrithan¹

โรงเรียนอนุคุณนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์¹

Anukoolnaree School, Secondary Educational Service Area Office Kalasin¹

Email : prapansak.p@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 55 คน โดยการเลือกแบบ เจาะจง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน เลือกแบบเจาะจง 2) สร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามความเหมาะสม และแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ 2) ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; การพัฒนา; ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study basic information for set a model for developing creative leadership in school administrators under the secondary educational service area office kalasin. The study used the entire population, including 55 school administrators., by purposive sampling. the group of informants interview 3school administrators, by purposive sampling. 2) Set a model, the informant group in connoisseurship of 9 experts, by purposive sampling. tools used in data collection including, the current condition questionnaire the desired condition questionnaire, interview form, connoisseurship issue, and questionnaire suitability. statistics used in data analysis are percentage. average and standard deviation, and priority needs index.

The results were as follows: 1) study results basic information, current condition at medium level, desirable condition at the highest level, and the number one need creative visioning. 2) Set results a model, consists of 5 parts: part 1 principles and objectives, part 2 procedure, part 3 management mechanism, part 4 assessment guidelines, and part 5 success conditions. assessment results on suitability at the highest level.

Keywords : Model; Developing; Leadership; Creative leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของผู้นำในการคิดและดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้ผู้ตามหรือทีมงานสามารถใช้ศักยภาพในการคิดริเริ่ม สร้างนวัตกรรม และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเน้นการสื่อสารเชิงบวก การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน และการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน (Puccio, Mance and Murdock, 2011) มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้บุคลากรมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่ องค์กรจึงสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและโลก VUCA (สุนทรโวหาร คำเกลี้ยง, 2562)

ในยุค VUCA ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้นำและองค์กรสามารถเผชิญกับความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ การแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรม การเปิดรับการเปลี่ยนแปลง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน (Bennett and Lemoine, 2014) และในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องพบกับปัญหาที่หลากหลายตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีภาวะผู้นำในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ ภายใต้ข้อจำกัดและการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้นำต้องมุ่งเน้นการปรับภาวะผู้นำ การบริหารงานมุ่งเน้นให้มีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจร่วมกันของผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารการศึกษายุคใหม่ต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการทำงานมากขึ้น (ภารดี อนันต์นาวิ, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ มีวิสัยทัศน์ “องค์กรคุณภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทย” มีพันธกิจ 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในสถาบันหลักในชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 4) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มืออาชีพ 6) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาในเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 7) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 มีการดำเนินการตามนโยบาย ดังนี้ นโยบายที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในมนุษย์และในชาติ นโยบายที่ 2 จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในประเทศ นโยบายที่ 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นโยบายที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนโยบายที่ 6 การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัด คือ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีแนวโน้มสูงขึ้น และครูปฏิบัติการสอนไม่ครบชั้นเรียน ไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ และขาดแคลนครูในสาขาที่จำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยใน ภาสุณีย์ คำพันธ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ข้อมูลพื้นฐานและผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ด้วยผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารโรงเรียนที่ต้องให้สอดคล้องกับบริบทโดยอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นหัวหน้าของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

2.2 เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

3.2 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุวัฒนธรรม จำนวน 55 คน ในปีการศึกษา 2567 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.56-0.88 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.58-0.89 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และ 2) แบบสัมภาษณ์ มีความตรงเชิงโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยยกตัวเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และการตรวจสอบยืนยันรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย 1) ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบตามโครงสร้างของรูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 2) แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงโครงสร้าง ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคีสินธุ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

การพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ การ ดำเนิน งาน	μ	σ	ระดับ การ ดำเนิน งาน		
1. ด้านวิสัยทัศน์เชิง สร้างสรรค์	2.84	0.55	ปาน กลาง	4.65	0.50	มาก ที่สุด	0.637	1
2. ด้านการมีจินตนาการ	3.01	0.53	ปาน กลาง	4.61	0.50	มาก ที่สุด	0.532	2
3. ด้านการมีความ ยืดหยุ่น	3.26	0.52	ปาน กลาง	4.58	0.52	มาก ที่สุด	0.405	3
เฉลี่ยโดยรวม	3.04	0.53	ปาน กลาง	4.61	0.51	มาก ที่สุด	0.519	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.04$, $\sigma = 0.53$) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.51$) ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.637$) ลำดับที่ 2 ด้านการมีจินตนาการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.532$) และลำดับที่ 3 ด้านการมีความยืดหยุ่น ($PNI_{\text{modified}} = 0.405$) ตามลำดับ

5.2 ผลการสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสัณฐาน

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสัณฐาน

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
1. หลักการและวัตถุประสงค์	4.71	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม
2. วิธีดำเนินการ	4.60	0.48	มากที่สุด	เหมาะสม
3. แนวทางการพัฒนา	4.71	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม
4. แนวทางการประเมิน	4.60	0.48	มากที่สุด	เหมาะสม
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.79	0.43	มากที่สุด	เหมาะสม
โดยรวม	4.68	0.47	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตารางที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสัณฐาน พบว่าประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสัณฐาน อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

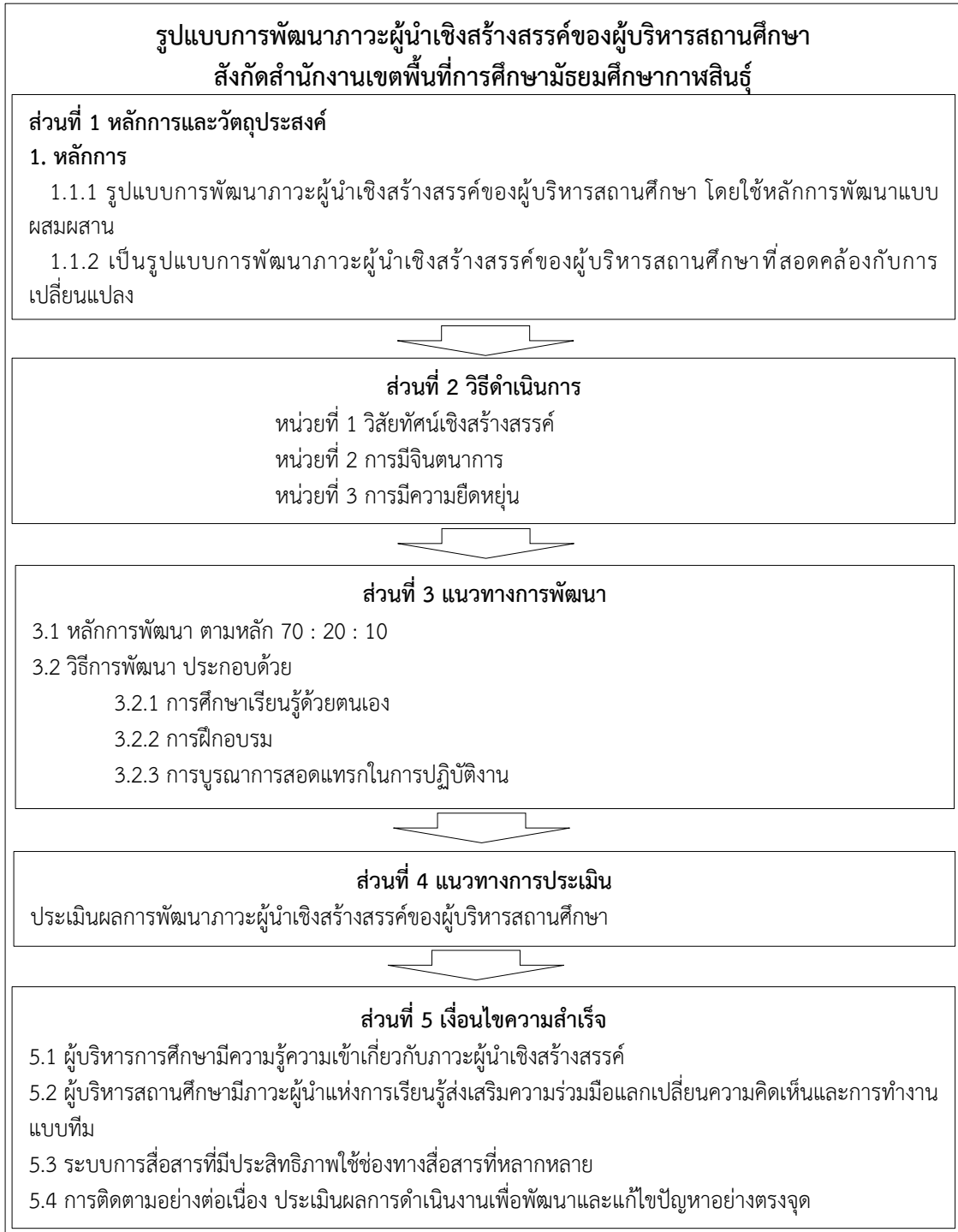
6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพหุสัณฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีความยืดหยุ่น จากนั้นดำเนินการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้จากองค์ประกอบหลักเพื่อนำไปสร้างข้อคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นสำหรับนำไปศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถนำมากร่างรูปแบบได้อย่างมีคุณภาพนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป ดังที่ Mumford and Connelly (1991) นำเสนอว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือผู้ที่สามารถสร้างแนวคิดใหม่ ๆ และใช้ความคิดนั้นในการแก้ปัญหาที่ไม่ชัดเจน พร้อมทั้ง

สามารถจูงใจให้ทีมงานนำความคิดสร้างสรรค์ไปปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสุณีย์ คำพันธ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ อารยา ไทยประเสริฐ และสมหวัง พันธะลี (2567) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์

6.2 ผลการสร้างและตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการประกอบด้วย หน่วยที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ หน่วยที่ 2 การมีจินตนาการ และหน่วยที่ 3 การมีความยืดหยุ่น ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความถูกต้องและเป็นไปได้ตามหลักวิชาการ มีการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการประเมินความเหมาะสม เพื่อให้ได้รูปแบบซึ่งเป็นนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาบุคลากร ดังที่ Shaturaev (2022) และ Li and Kerdpitak (2024) ได้นำเสนอว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ดี ต้องเน้นทั้ง ทักษะ (Skill), วิสัยทัศน์ (Vision), วัฒนธรรม (Culture), การเรียนรู้ (Learning), และการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อให้ผู้นำสามารถขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืนและนวัตกรรมได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถชัย แนวเงินดี (2564) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การโน้มน้าวและสร้างแรงจูงใจ การกำหนดทิศทางการทำงานอย่างชัดเจน และการมีจินตนาการในการทำงาน ในส่วนขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า มี 3 องค์ประกอบคือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยผู้นำนั้นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองวางแผนอนาคตขององค์กรเพื่อที่จะให้องค์กรเป็นองค์กรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และ อารยา ไทยประเสริฐ และสมหวัง พันธะลี (2567) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์กรความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 3 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ หน่วยที่ 2 การมีจินตนาการ หน่วยที่ 3 การมีความยืดหยุ่น ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1 หลักการพัฒนา ตามหลัก 70 : 20 : 10 3.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 3.2.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 3.2.2 การฝึกอบรม 3.2.3 การบูรณาการสอดแทรกในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระบวนการในการเป็นนวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ พบว่า วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะเป็นองค์ประกอบแรกของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างเป็นรูปธรรมมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาการปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และเสริมสร้างสนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ พบว่า วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น

8.3.1 ควรวิจัยการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างการวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาการวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎี** ทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มนตรี จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2564.** กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์.
- สุนทรโวหาร คำเกื้อยง. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการพัฒนาองค์กรในศตวรรษที่ 21. **วารสารการบริหารและพัฒนา.** 9(2). 45-57.
- อรรถชัย แนวเงินดี. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. **วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มมร.วิทยาเขตอีสาน.** 2(1). 13-21.
- อารยา ไทยประเสริฐ และสมหวัง พันระลี. (2567). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์.** 8(1). 139-152.
- Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. **Business Horizons.** 57(3). 311–317.
- Li, X., & Kerdpitak, C. (2024). Creative leadership and organizational resilience in rural tourism development in Anhui, China. **Naresuan University Journal: Humanities, Arts and Social Sciences.** 32(1). 112–130.
- Mumford, M. D., & Connelly, M. S. (1991). Leaders as creators: Leader performance and problem solving in ill-defined domains. **The Leadership Quarterly.** 2(4). 289–315.
- Puccio, G. J., Mance, M., & Murdock, M. C. (2011). **Creative leadership: Skills that drive change.** Thousand Oaks, CA : SAGE.
- Shaturaev, J. (2022). Creative leadership in education: Opportunities and challenges in the 21st century. **European Journal of Education and Pedagogy.** 3(6). 137–145.